

Register över skyddade områden

Enligt vattenlagens 5 kapitel, 25 §, har denna förteckning över skyddade områden upprättats. Hela kapitlet är hämtat från Förvaltningsplanen kapitel 4.7.

Enligt vattendirektivet ska medlemsstaterna upprätta register över områden som anses kräva särskilt skydd enligt viss gemenskapslagstiftning, det vill säga för yt- och grundvatten och livsmiljöer och arter som är beroende av vatten med mera. I enlighet med vattenlagens 5 kapitel, 25 §, har denna förteckning över skyddade områden upprättats. Hela kapitlet är hämtat från Förvaltningsplanen kapitel 4.7.

Med skyddade områden avses enligt vattendirektivet:

- områden som används för uttag av dricksvatten enligt artikel 7,
- områden som fastställts för att skydda ekonomiskt betydelsefulla vattenlevande djur- eller växtarter (78/659/EEG och 79/923/EEG)
- vattenförekomster som fastställts som rekreationsvatten eller badvatten enligt direktiv (2006/7/EEG),
- områden som är känsliga för näringsämnen inklusive de som är sårbara enligt nitratdirektivet (91/676/EG) eller enligt avloppsdirektivet (91/271/EEG) och
- områden som fastställt för skydd av livsmiljöer eller arter där bevarandet eller förbättrande av vattnets status är en viktig faktor för deras skydd, inklusive relevanta Natura 2000-områden som fastställt enligt direktiv 92/43/EEG och direktiv 79/409/EEG (fågel- samt art- och habitatdirektivet).

Enligt vattendirektivets anvisningar i artikel 6 har detta register för de skyddade områdena upprättats. Ett register har upprättats och tillhandahålls av landskapsregeringens miljöbyrå¹. Dessutom finns uppgifter om ytvatten och Natura 2000-områden i databasen Hertta. Data finns även lagrat hos landskapsregeringen i GIS och information om olika områden finns på landskapsregeringens hemsida: <http://www.regeringen.ax/miljo-natur>.

Fiskevatten, rekreationsområden, avloppsvattendirektivet och nitratkänsliga områden

När det gäller fiskevatten så finns det inga sådana områden fastslagna för Ålands del. Det finns inte heller några fastställda rekreationsvatten på Åland. Dessutom är hela Åland utpekade som känsligt område, både när det gäller nitratdirektivet och avloppsvattendirektivet, vilket innebär att dessa områden inte beskrivs närmare i detta dokument.

Nedan följer en redogörelse för övriga skyddade områden enligt vattendirektivet.

---

¹ <http://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/ramdirektivet-vatten>

Dricksvatten och långsiktig vattenförbrukning

Vattentäkter som används eller i framtiden kommer att användas till dricksvatten för fler än femtio personer eller med ett uttag över 10 m³/dygn ska identifieras enligt vattendirektivet.

Figur 1. Ytvattentäkter på Åland. Källa: Miljöbyrån, landskapsregeringen.

Ytvattentäkter

På Åland finns det idag 8 st. ytvattentäkter som uppfyller ovan nämnda krav. Även vattenförekomster som är avsedda för sådan framtida användning ska identifieras, samt vattenförekomster som ger mer än 100 m³ per dag i genomsnitt. Enligt vattendirektivets artikel 7.3 måste dessa vattenförekomster få ett skydd som syftar till att undvika försämring av deras kvalitet samt minska den nivå av vattenrening som krävs. De befintliga ytvattentäktena är: Dalkarby träsk, Långsjön, Markusbölefjärden, Toböleträsk, Lavsboleträsk, Borgsjön, Oppsjön och Gröndalsträsk. Några av täktena (Dalkarby träsk, Långsjön, Markusbölefjärden) har skyddats som vattenskyddsområden via den fastställda vattendomen för Västra Finland 32/1/1998/3. Potentiella nya ytvattentäkter är: Tjudöträsk, Åsgårda träsk, Södra Långsjön, Sonröda träsk, Mora träsk, Byträsk, Olofsnärs träsk, Vargsundet och Östra samt Västra Kyrksunden.

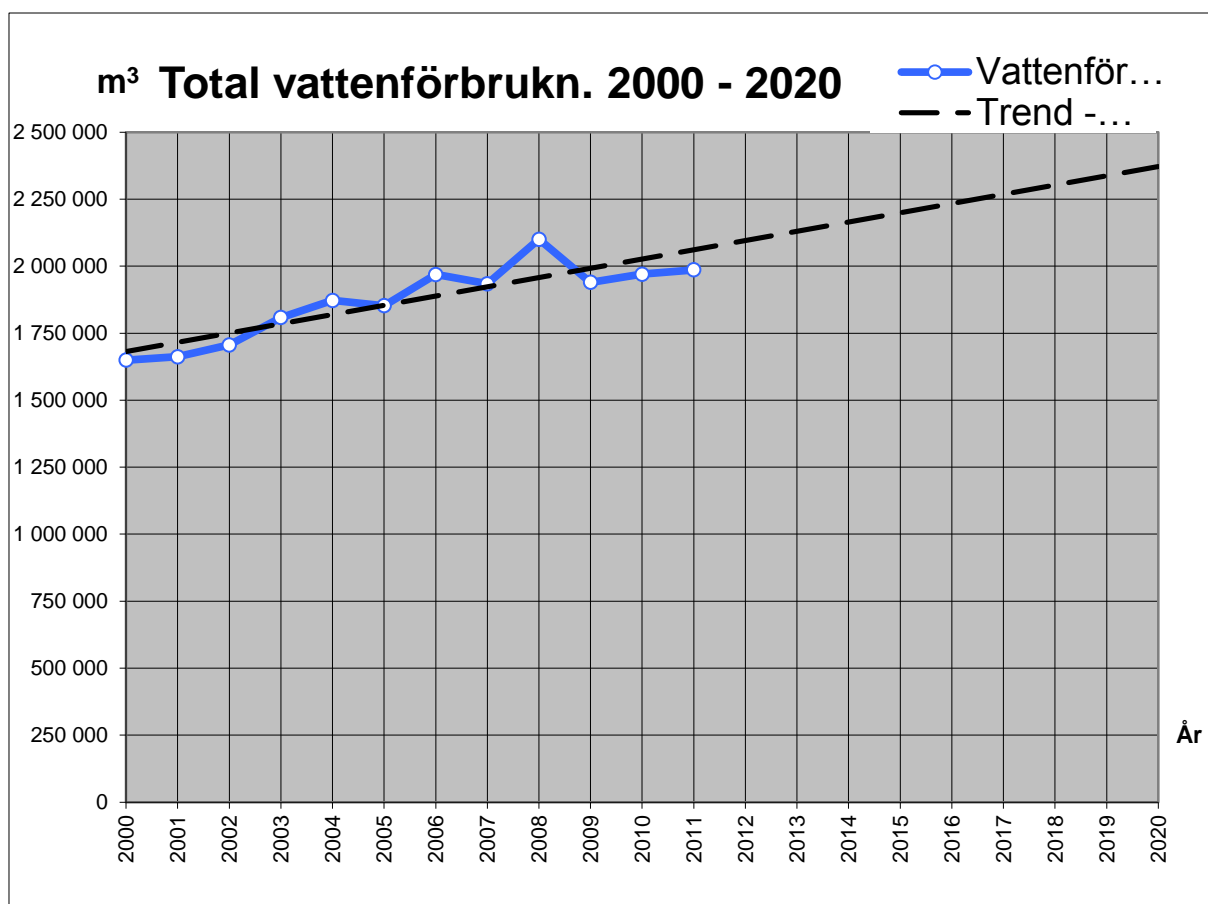
I dagsläget finns fem vattenbolag som distribuerar dricksvatten från ytvattentäkter (se tabell 4): Ålands Vatten (Dalkarby träsk, Långsjön, Markusbölefjärden), Tjenan Vatten (Toböleträsk), Bocknäs Vatten (Lavsboleträsk), Sundets Vatten (Borgsjön) och Kökar kommun (Oppsjön). Vattenuttag för Havsviddens hotellanläggning sker via Gröndals träsk i Geta. År 2013 hade de ett vattenuttag på 6497

kubikmeter vatten, motsvarande 17,8 kubik/dygn. Tabell 4 redovisas vattenförsörjningen mellan åren 2000-2011.

Tabell 1. Vattenförsörjningen 2000-2011 (1000 m³).

Källa: Statistisk årsbok för Åland

År	Totalt	Ålands Vatten	Bocknäs Vatten	Sundets Vatten	Tjenan Vatten	Kökar Kommun	Organiskt material (COD), Ålandds vatten
2000		1 649					1,4
2001		1 662					1,3
2002	1 913	1 706	161	16	16	13	1,5
2003	2 078	1 808	214	16	19	21	1,4
2004	2 095	1 872	174	19	15	15	1,5
2005	2 068	1 853	164	20	15	17	1,4
2006	2 190	1 969	164	20	16	21	1,7
2007	2 150	1 935	154	21	24	16	1,8
2008	2 332	2 100	180	21	17	14	1,7
2009	2 169	1 940	185	18	12	14	1,6
2010	2 216	1 970	200	20	12	14	1,7
2011	1 986	1 986					1,6

Figur 2. Vattenförbrukningen och trender hos Ålands vatten Källa: Ålands vatten Ab.

Grundvatten

Bland de befintliga grundvattentäkterna på Åland syns en klar trend att allt fler mindre men även större kopplar upp sig på kommunala ledningsnät. Behovet av grundvatten finns fortsättningsvis på enstaka ställen geografiskt långt från kommunalt vattenledningsnät samt i skärgården .

Följande grundvattenbrunnar är i drift fortfarande, även om inte alla uppfyller EU:s rapporteringskrav: Storby vatten (ca 10 690 m³ ^{ref 2}), Brändö vatten 2560 m³ (mot tidigare 6200 m³ och nu uppskattningsvis ca 100 personer), och Kumlinge skolans brunn³. Vestergeta vatten och Sottunga vatten har sedan föregående förvaltningsperiod ändrat kategorisering och räknas inte längre som stora vattenverk.

De nämnda brunnarna omfattas enligt miljö hälsovården av den lagstiftning som gäller för större vattenverk. Ålands lagsamling och Landskapslag (1993:69) om hälso- och sjukvård ligger till grund för uppföljningen av vattnets kvalitet som dricksvatten.

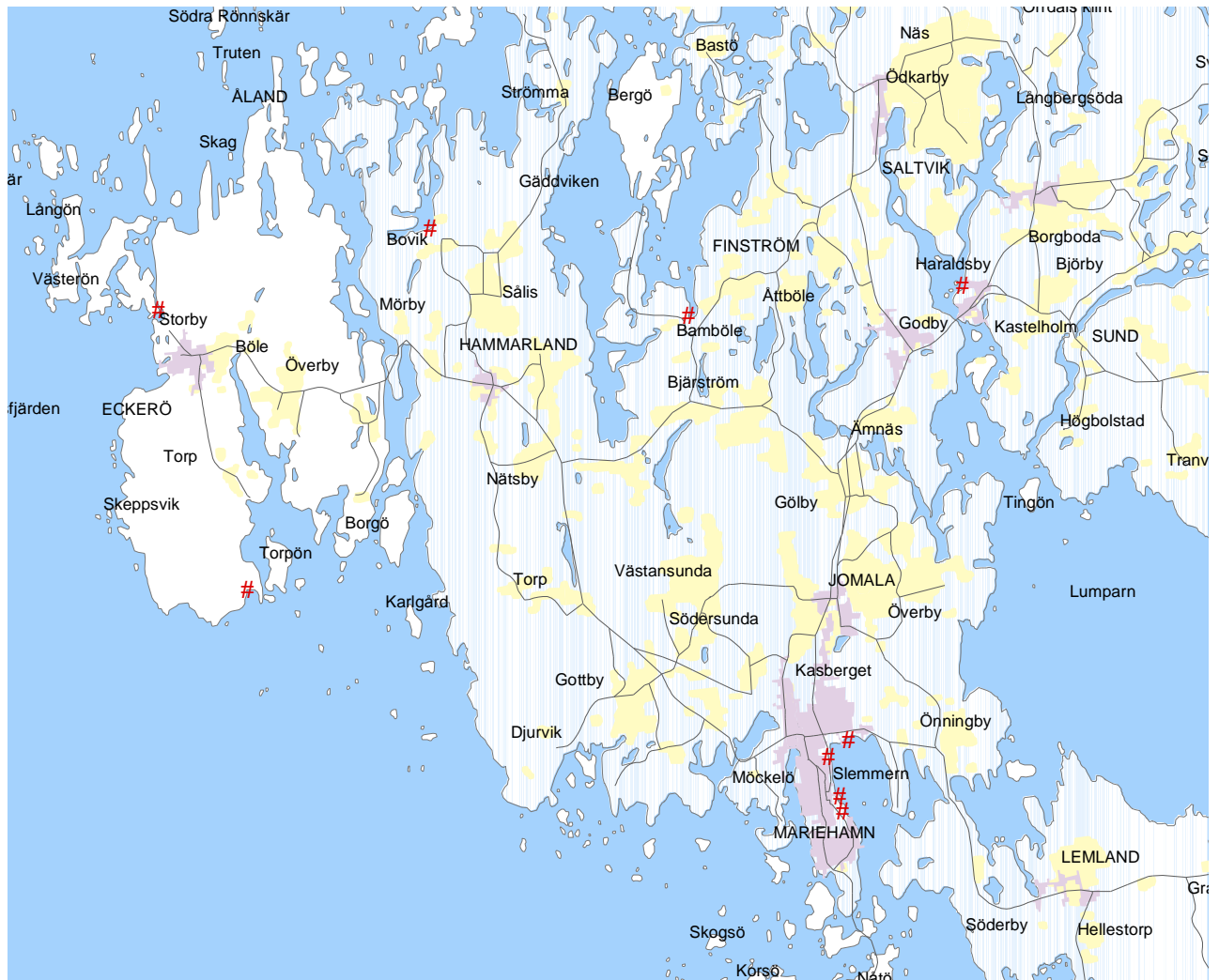
Förutom dessa grundvattenbrunnar finns utpekade grundvattenområden som behöver utredas.

² 2011, enligt ÅMHM.

³ Uppgifter från Magnus Eriksson, ÅMHM. 2013.

EU-badstränder

De badstränder som ska övervakas enligt Ålands landskapsregerings beslut uppdateras årligen av tillstånds- och tillsynsmyndigheten ÅMHM. I ett årligt myndighetsbeslut framgår vilka badstränder som ska övervakas, enligt lagstiftning (ÅFS 2014:47) och med utgångspunkt från badvattendirektivet (2006/7/EG). I nedanstående karta presenteras de badstränder som har uppfyllt kriterierna sedan 2008. Övervakningen av badstränderna sker via Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Figur 3. Utpekade badstränder. Källa: ÅMHM⁴.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har fastställt följande allmänna EU-badstränder:

- Bambölevik, Finströms kommun
- Bovik, Hammarlands kommun
- Degersand, Eckerö kommun
- Gröna Udden, Mariehamn
- Käringsund, Eckerö kommun

⁴ <http://www.amhm.ax/badstrander>

- Lilla Holmen, Mariehamn
- Mariebad, Mariehamn
- Nabben, Mariehamn
- Västerviken, Saltviks kommun

I Landskapsregeringens beslut (ÅFS 2010:44) finns bestämmelser gällande små allmänna badstränder. ÅMHM övervakar 22 små allmänna badstränder.

Natura 2000-områden som är beroende av vatten

Det åländska förslaget till Natura 2000-områden fastslogs av EU 2005, och har uppdaterats 2007 och 2008. Programmet innefattar idag totalt 87 områden med 3472 ha land och ca 35 000 ha vatten. Hittills (2009) har man dock inrättat endast 57 av de tilltänkta Natura 2000-områden. 30 områden återstår att förverkligas. Skyddat vatten 2013 var 32 948 hektar⁵.

Förutom de vatten som skyddas genom Natura 2000-programmet har ett BSPA-område⁶ utsetts, Bogskär, omfattande 10 400 ha vatten. Grundvattenberoende terrestra ekosystem och anslutna akvatiska system ingår till stor del i Natura 2000-naturtyper. Ytterligare utredningar behövs för dessa områden.

Bevarande eller förbättrande av vattnens status har varit en viktig utgångspunkt vid urvalet av Natura 2000-områden som är beroende av vatten. I nuläget har man tagit med 47 av Ålands 57 inrättade Natura 2000-områden. Det återstår att inrätta 11 vattenstatusberoende, planerade Natura 2000-områden. Landskapsregeringens utgångspunkt har varit att följa de ekologiska kriterier som används för att identifiera Natura 2000-habitat och arter enligt EU-vägledningen (CIS no. 12).

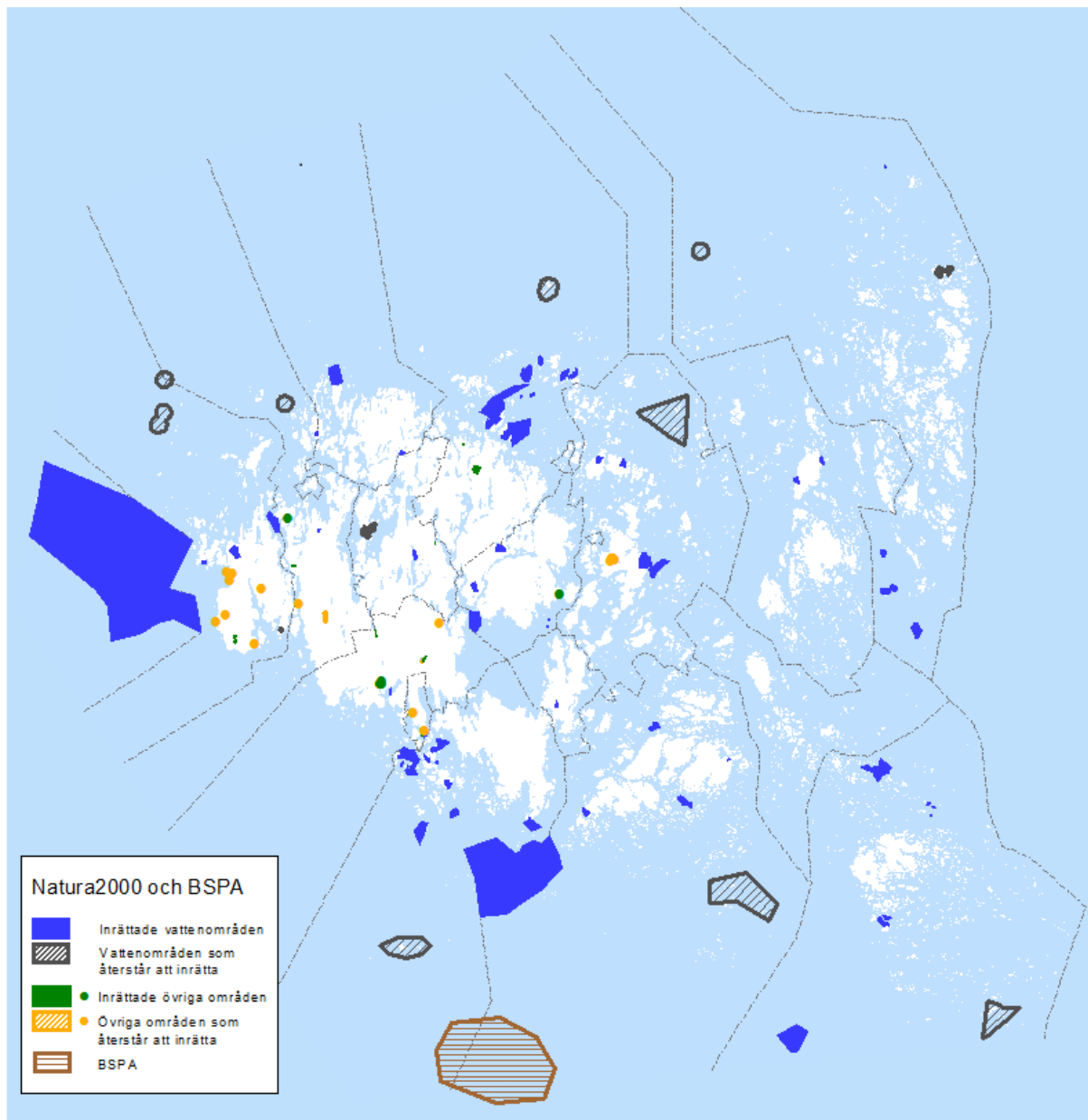
Ett problem vid urvalet av områden var att vissa arter är svåra att gruppera enligt de angivna kriterierna, t.ex. utter och vissa vattenfåglar som är beroende av vatten därför att deras föda uteslutande finns där. Sådana arter har här inkluderats i gruppen 1 a (se tabell 2) ”Lever i ytvatten” med motivering, att deras överlevnad ändå är helt beroende av kvaliteten på vattenmiljön.

Tabell 2. Ekologiska kriterier för identifiering av Natura 2000-habitat och arter direkt beroende av vattenstatus. (Källa: CIS. Guidance Document no 12).

Natura 2000-arter	Natura 2000-habitat
1 a. Akvatiska arter som lever i ytvatten, enligt definition i Artikel 2 i ramdirektivet för vatten, vattendirektivet.	2 a. Habitat bestående av ytvatten eller helt förekommande i ytvatten enligt definition i Artikel 2 i RDV.
1 b. Arter med minst ett akvatiskt livsstadium beroende av ytvatten	2 b. Habitat beroende av regelbunden översvämning av ytvatten eller grundvatten
1 c. Arter beroende av icke-akvatiska, men vattenberoende, habitat tillhörande 2 b och 2 c i habitatkolumnen i denna tabell	2 c. Icke-akvatiska habitat beroende av påverkan av ytvatten, ex spray, luftfuktighet orsakad av ytvatten, mekanisk påverkan etc

⁵ ÅSUB 2014.

⁶ Ett av åtaganden inom HELCOM är upprättande av ett nätverk med värdefulla marina områden och ett säkerställande av naturvärdena inom dessa områden. I Östersjön kallas dessa områden BSPA (Baltic Sea Protected Area).

Figur 4. Natura 2000-områden, samt BSPA-området Bogskär. Källa: Miljöbyrån, landskapsregeringen.

Övriga skyddsområden

Ramsar-områden

Ramsar-områden är viktiga våtmarksområden. Finland har ratificerat Ramsar konventionen om bevarandet av internationellt viktiga våtmarker 1975 och utsett 49 viktiga våtmarksområden som Ramsar-områden. Åland har två Ramsar-områden, Signilskär-Märket området samt Björkör- Lågskär området.

HELCOM-skyddsområden

HELCOM-konventionen är ett avtal mellan Östersjöländer om skyddet av den marina miljön. Mera om HELCOM-arbetet kan man läsa på HELCOM:s webbplats. HELCOM Baltic Sea Action

Plan är ett åtgärdsprogram för Östersjön och en viktig del av arbetet för att restaurera en bra ekologisk status för Östersjön före 2021.

Som en del av arbetet har det etablerats 163 skyddsområden, så kallade HELCOM MPA:s. Områdena kan man hitta på HELCOM:s webbplats. På Åland finns sex MPA skyddsområden; Bogskär, Lågskär, Björkör, Långör-Östra Sundskär, Signilskär-Märket och Boxö.

Övrig information:

Information och kartor för samtliga Natura 2000-områden och andra skyddade områden finns på Landskapsregeringens hemsida (<http://www.regeringen.ax/miljo-natur/fredad-natur>). Aktuell lagstiftning: Habitat- samt fågeldirektivet (92/43/EEG och direktiv 79/409/EEG), Landskapslag (1998:82) om naturvård samt Landskapsförordning (1998:113) om naturvård.